

OKM:n lausunto Eduskunnan suurelle valiokunnalle asiasta E 58/2023 vp Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024-29

Pyydettyä lausuntona otsikon aiheesta OKM toteaa käsittelyssä olevan Valtioneuvoston selvityksen perustuvan varsin perusteelliseen valmisteluun, jossa paitsi kokoonnuttii VNK:n johdolla ministeriöiden kesken eri tasoilla, myös identifioitiin VNK:n pyytämänä kirjallisesti kauden 2024-2029 kansallisten ydintavoitteiden määrittelyä varten omalta sektorilta hallitusohjelman EU-prioriteettien mukaisesti merkittäviä aloitteita tai asiakokonaisuuksia. OKM:n pääviesti tässä valmistelussa oli tiivistetysti:

OKM:n toimialan näkökulmasta tulee varmistaa jatkuvuus nykykaudella saavutetulle yleiskäsitykselle inhimillisen ja sosiaalisen pääoman merkityksestä. Se on ratkaisevaa yhtä lailla taloudellisten siirtymien, mutta myös kriisinsietokyvyn ja uudessa geopoliittisessa tilanteessa selviytymisen kannalta. Euroopalla ei ole varaa heittää tärkeintä resurssiaan, inhimillistä pääomaa, hukkaan. Tämän mukaisesti ministeriön ydintavoitteiksi nostettiin:

1. Eurooppalaisen koulutusalueen jatkokehittäminen erityisesti opiskelija-, tutkija- ja henkilöstöliikkuvuuden edistämisen näkökulmasta.
2. Panostaminen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.
3. Kulttuurin ja luovien alojen toimintaedellytysten parantaminen osana strategisen kilpailukyvyn vahvistamista.
4. Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten ja kestävien arvojen turvaaminen.

Valtioneuvoston selvitys heijastelee hyvinkin kattavasti ministeriön välittämää näkemystä erityisesti yllä todettujen kahden ensimmäisen kohdan osalta. Kahden jälkimmäisenkään osalta ministeriö ei näe ristiriitaa Valtioneuvoston tasoisten ja ministeriötasoisten avaintavoitteiden välillä ja selvityksen sanamuotoja voidaan tulkita laveasti kattavan myös niitä. OKM:n toimialan kannalta Suomen kannan keskeisimpiä kirjauksia ovat mm (**lihavoinnit** lausunnon laatijan):

- Seuraavalle lainsäädäntökaudelle Suomen kannalta keskeisiä kilpailukyky politiikan painotuksia ovat riippuvuuksien uudelleenarviointi sekä vastaaminen kovenemaan globaaliin kilpailuun investoinneista, **osaavasta työvoimasta**, teknologisesta johtajuudesta ja raaka-aineista.
- Suomen lähtökohtana on, että EU:n kilpailuun perustuvien rahoitusohjelmien, kuten **tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman, tulee jatkossakin perustua korkeaan toiminnan laatuun, ei kiintiöihin tai aluekriteereihin**. Rahoituksen tavoitteena tulee olla strategisen kilpailukyvyn ja **osaamisen edistäminen** julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä.
- Suomi korostaa, että **liikkuvuuden edistäminen** painottaen korkean tuottavuuden sektoreita on keskeistä **laadukkaan ja saavutettavan koulutuksen ja strategisesti keskeisen osaamisen varmistamiseksi**. Suomi näkee **osaavan koulutetun työvoiman** saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukykyvylle.
- Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoista ponnistelua **koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi** EU:n tasolla. Jatkuvat panostukset **Erasmus+:n** kaltaisiin ohjelmiin tukevat näitä tavoitteita. Maailmanlaajuisessa kilpailussa EU:n on oltava kilpailukykyinen alue sekä **huippututkimukselle että opiskelijavaihdolle**.

- Suomen näkemyksen mukaan seuraavalla rahoituskehyskaudella varoja tulisi suunnata entistä enemmän **tutkimusta, innovaatioita ja osaamista** sekä digitalisaatiota ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin. Lisäksi Suomi edistää rahoituksen kohdentamista **kokonaisturvallisuutta** ja EU:n ulkorajoja vahvistaviin toimiin.
- Suomi korostaa, että EU:n digitaalinen johtajuus edellyttää investointeja erityisesti murrosteknologioihin, kuten tekoälyratkaisut, **suurteho-** ja kvanttilaskenta, siruteknologia sekä 6G. Suomi korostaa EU:n globaalin vaikuttavuuden parantamista erityisesti murrosteknologioiden standardointiin liittyen.
- Kokonaisturvallisuusajattelua ja suomalaista huoltovarmuuskonseptia on edistettävä myös EU-tasolla. Suomi edistää EU-tasolla toimintatapaa, joka huomioi koordinoitusti **kaikki politiikkasektorit** varautumisen vahvistamisessa.

Ministeriö oli asiassa myös sivistysvaliokunnan kuultavana. Lausunnossaan valiokunta korostaa unionin kevyttä toimivaltaa toimialalla ja toteaa vakiintuneesti korostaneen, että *”koulutus kuuluu EU:n ja jäsenvaltioiden toimivallanjaossa kansallisen toimivallan ydinalueisiin”* ja että *”päättöksenteko koulutuspolitiikasta tulee pitää jatkossakin kansallisissa käsissä.”* Edelleen valiokunta toteaa *”suhtautuvansa myönteisesti osaamisen liikkuvuuden edistämiseen ja kannattanut liikkuvuuden esteiden poistamista.”*

Valiokunnan lausuntoon voidaan todeta juuri osaamisen liikkuvuuden edistämisen EU-tasolla olevan luontevaa nykyisten toimivaltarajojen puitteissa, joista perussopimukset toteavat koulutuksen osalta unionilla olevan toimivalta *”toteuttaa toimia jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi (...)”* (SEUT, 6 artikla) ja josta Erasmus+ -ohjelma on hyvä ja suomalaisiakin erinomaisesti hyödyttänyt esimerkki. Liikkuvuutta voidaan edelleen edistää muun muassa rahoituksella, eurooppalaisten yliopistoverkoston oppeja hyödyntämällä, digitaalista liikkuvuutta edistämällä, liikkuvuuden seuranta kehittäväällä, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta lisäämällä ja suoritusten hyväksiluvun sujuvoittamisella. Näin samalla parhaiten vastataan Euroopan osaamistarpeisiin ilman uusia rakenteita. Suomen mukaan EU:n toimintaa on uudistettava ja tehostettava ensisijaisesti nykyisten perussopimusten puitteissa.

Lisäksi sivistysvaliokunta *”pitää tärkeänä, että liikunnan ja urheilun myönteisiä vaikutuksia tuodaan esille läpileikkaavasti eri politiikan aloilla”* ja tuo esille liikunnan merkityksen kokonaisturvallisuuden ja kriisinkestävyys kannalta. Myös ministeriön näkökulmasta on pidettävä keskeisenä, että urheilun ja liikunnan myönteiset vaikutukset oppimiseen, terveyteen ja sosiaaliseen koheesioon tulee asianmukaisesti huomioiduksi.

Hallitusohjelman mukaisesti EU-ennakkovaikuttamiseen panostetaan. Näin ollen myös ministeriö tekee osansa Suomen painotusten edistämiseksi osaksi EU-vaalikauden 2024-29 asialistaa.